

Ženske vsega sveta imajo 8. marca svoj praznik. Zamisel o mednarodnem dnevu žena je nastala v začetku 20. stoletja v socialističnih strujah kot poziv k enakopravnosti žensk. Ženske namreč še niso imele volilne pravice, pač pa so jo v večini držav že imeli moški, ki so svoj dan praznovali kar 1. maja.

Dan, posvečen ženskam, se je sicer od začetka 20. stoletja praznoval skoraj vsako leto, vendar ob različnih datumih, šele leta 1977 pa je Generalna skupščina OZN z resolucijo določila 8. marec kot mednarodni dan žensk, z njim pa povode za zborovanja, ki zahtevajo pravice žensk in njihovo sodelovanje v političnih in gospodarskih procesih. V večini držav - zadnja država v Evropi, kjer so volilno pravico dobile tudi ženske, je bila Švica leta 1971 - imajo ženske volilno pravico, vendar mednarodni dan žensk za mnoge še danes odraža napredek boja za pravice žensk in zahteva spremembe za ženske vsega sveta.

Izjema iz 19. stoletja med državami, kjer so ženske že imele volilno pravico, je bila Švedska, na začetku dvajsetega stoletja pa Nova Zelandija, Finska, Danska, Islandija in deloma ZDA. V Nemčiji in Avstro-Ogrski (AO), katere del so bile tudi slovenske dežele, se ženske niso smele niti politično združevati. Leta 1907 so volilno pravico v AO dobili moški, od leta 1911 so ženske lahko sodelovale v političnih organizacijah, niso pa še mogle voliti. Konec 19. stoletja in v začetku 20. stoletja pa je tudi čas nastanka množičnih političnih strank - liberalnih, konservativnih in socialdemokratskih z različnimi političnimi nazori. Zaostrena so bila predvsem razmerja med meščanskimi, liberalnimi in delavsko-socialističnimi ter socialdemokratskimi strankami, kar je oteževalo enotnost in prepotrebno sodelovanje ženskih skupin in gibanj, ki so si prizadevala za politično enakost žensk. To je pripomoglo, da se je veliko žensk priključilo fašističnim in nacionalsocialističnim gibanjem, kjer pa so borbe za ženske pravice sčasoma sledile svojim moškim strankarskim kolegom, ne pa svojim zahtevam.

Pobuda za mednarodni dan žensk naj bi prihajala od ameriških socialistov, kasneje pa so jo prevzele nemške socialdemokratke. Te so leta 1910 z izjavo določile mednarodni dan boja socialistk za politične in socialne pravice: "Socialistične ženske vseh dežel prirejajo v soglasju z razredno zavedno politično in sindikalno organizacijo proletariata v svojih deželah vsako leto dan žensk, ki služi v prvi vrsti agitaciji za žensko volilno pravico...". Pobudo za praznovanje 8. marca je dala Clara Zetkin, komunistka, ki se je že od leta 1889 borila za pravice žensk. V začetku je bilo moških strah dneva žensk, ker je konkuriral demonstracijam ob prvem maju, zato so se ob njem razvile polemike.

Dnevi žensk so se po svetu vršili praviloma v marcu, medtem ko se je datum spreminjal. Ponekod, npr. v Franciji, je potekal maja, leta 1914 pa je v Nemčiji potekal aprila. Po pridobitvi volilne pravice - to so ženske pridobile najkasneje po drugi svetovni vojni - so predvsem zahteve po izenačenju žensk v civilnem in delovnem pravu tiste, ki označujejo boj za popolno državljansko enakost žensk. Po drugi svetovni vojni je prišlo do dveh različnih teženj v razmerju do mednarodnega dneva žensk: po eni strani je postal 8. marec praznik vzhodnoevropskih enopartijskih sistemov; z njim naj bi svetovni socializem pokazal kapitalističnim sistemom stopnjo

enakopravnosti žensk, ki je dosežena v delavskih državah, vendar pa enakost žensk vseeno ni bila dosežena.

V Sloveniji je bil 8. marec v času socializma slavljen kot dan žena s šopki rož in slavljenjem mater. V osemdesetih letih je sicer prišlo do poskusa premestitve njegovega pomena; skupina feministk je tako leta 1987 z ženskami drugih skupin novih družbenih gibanj pozvala k bojkotu osmega marca in izdala proglas, ki je bil objavljen v Mladini. Dan žena se v Sloveniji kljub takim bojkotom še vedno praznuje, vendar pa je pomembno vlogo dobil tudi praznik dan mater, ki ga matere praznujejo 25. marca.

vir: STA